

הזה עם ה-ס"ס, שנעשה בזמן שהכוחות האנטי-נאציים בהונגריה החלו להרים ראש, כצעד של זהירות; אך יותר מאשר יסוד הזהירות נולט בצעד זה יסוד שיתוף הפעולה עם ה-ס"ס. אחרי הפסקת הגרוש היה אייכמן מעונין להכשיר את הקרקע לחידוש הגרוש ע"י הסכם עם ראש ועדת ההצלה ולהבטיח לו הנחות קטנות מהסוג הנ"ל, ומה גם שאף באוסטריה (וכן בברגן-בלזן) ישארו המגורשים בשליטתו המלאה. ועדת ההצלה כבר התחילה למכור בין יהודי בודפשט מקומות נסיעה ברכבת השנייה, וכן החלה להכניס בהסכם עם ה-ס"ס, חלק מהיהודים המיועדים לגרוש לאוסטריה למחנות, "המיוחסים" ברחוב קולומבוס וברחוב ארינה תחת משמר ה-ס"ס. למולם של יהודי בודפשט לא התגברו הנאצים על הויתו של הורטי וההסכם, "הנוסף" לא בוצע.

במכתבו להנהלת הסוכנות היהודית מיום 21.10.45 (מוצג קמ"ב) מסכם ק' את הסכמו או הסכמיו עם אייכמן ואת הישגיו כדלקמן:

"כודאי תזכרו עוד את הפעולה של ועדת ההצלה של בודפשט. כשבעלות הברית פרסמו ע"י שרות השידור הלונדוני את סרובן לקבל את ההצעה הגרמנית שהועברה אליהן ע"י יואל ברגד, נעשה בבודפשט הסכם ביניים בינינו לבין אייכמן. הסכם זה קבע: —

1. 1,200 אנשים שיוצעו על-ידינו יובלו לאזור שהות קצרה בגרמניה דרך ספרד לארץ-ישראל.
2. 800—900 אנשים הובאו מהגיטאות השונות של ערי השדה לבודפשט (בעזרת המשרד הגרמני), כדי להשתלב במשלוח זה.
3. 15,000 יהודי הונגריה, שהרכבם נקבע לפי הוראותינו, הובאו מתוך עיקוף אושביץ לאוסטריה, שם התייחסו אליהם יחס טוב באופן יחסי ורובם ניצלו.
4. 15,000 יהודים נוספים לפי בחירתנו היו צריכים להיות מובלים מבודפשט לאוסטריה. סרובו של הורטי להרשות את גרושם של יהודי בודפשט עשה את ביצוע התנאי הזה לאילוזוריי.

אין בדעתי לעמוד על כלופי האמת במכתב זה, הברורים מתוכן פסק הדין. ברצוני להצביע רק על המלה "אילוזוריי" החושפת — אפילו לא נכתבה מתוך שיקול דעת מלא — את גישתו האמתית של ק' לענין ההצלה.

שתוף פעולה בבודפשט

רכבת ברגן-בלזן

77. בפסקה האחרונה כבר נגענו בשיתוף פעולתו של ק' עם אייכמן בבודפשט אחרי

הפסקת הגרוש הטוטלי, ועלינו לשוב עכשו למצב בבודפשט בתקופה שהגרוש הטוטלי היה עדיין צפוי ליהודי עיר הבירה.

תכנית הגרוש הטוטלי כללה גם את יהודי בודפשט, שתורים בגרוש נקבע לאחר יהודי ערי השדה. באמצע יוני רוכזו יהודי בודפשט ב„בתי יהודים“ כצעד ראשון לקראת גרושם לאושביץ, ובמחצית השנייה של יוני הגיעו הממונים על בצוע הגרוש הטוטלי לעיר הבירה. שמועות משמיעות שונות נפוצו בין 200.000 יהודי בודפשט הנבוכים, והפחד והחרדה וגיעו לשיאם עם גרוש יהודי פרברי הבירה. בכל המחצית השנייה של יוני עסק ק' בהסכם עם ה-ס"ס בהכנת רכבת ברגן-בלזן, שהיתה מיועדת להצלת 1.200 נפש בלבד, ובכללם 700 הנצולים מערי השדה (בנוגע להעלאת מספר הנוסעים ברגע האחרון ר' פסקה 70 ודר"ח ק', עמ' 62), ולא היתה לו כל תכנית ממשית להצלת יתר יהודי בודפשט או חלק מהם. רכבת ברגן-בלזן שימשה בידי הנאצים מכשיר להקלת ביצוע תכניתם, תכנית הגרוש הטוטלי, גם בעיר הבירה. מספר המקומות ברכבת היה כה מצומצם שרק המיוחסים מצד אחד והעשירים מצד שני זכו להתקבל. אייכמן דרש תשלום גבוה בעד היתר היציאה של הרכבת (המחיר הסופי נקבע אח"כ בסך 1000 דולר לנפש), וכדי לממן את משלוח ה-1,200, החליטה ועדת ההצלה למכור 150 מקומות במחיר של 100,000 פגנו (בערך 3000 דולר) לנפש. בין היהודים התחיל מאבק על המקומות. ארגונים שונים נאבקו על הקצבת מקומות, העשירים הרבו בדמים כדי לזכות במקומות המועטים, בלשים הונגרים ערכו חיפושים בין המון היהודים שהצטופפו בבית הקהילה והחרימו כספים שהיה אסור ליהודים להתחזק בהם. הגב' ברגד העידה (עמ' 62):

„מאות ואלפים רצו לנסוע, המון אנשים היו שם, מכות, התעלפו אנשים, כל אחד רצה להסיע את אנשיו הוא, גם החלוצים נלחמו על אנשיהם הם“.

מצד שני השתדל ק' להכניס לרכבת יהודים בעלי שם מחוגים שונים. בדר"ח שלו נאמר (עמ' 61):

„ועדה בהנהלתם של אוטו קומולי וארנסט סילגי הזמינה את העלית הרוחנית של היהדות ההונגרית להשתתף במשלוח. למרות הביקוש הרב עמדנו על כך שהסוג הזה יהיה מיוצג במידה הולמת. אבל סופרים, אנשי מדע, רופאים ואמנים רבים דחו את ההזמנה, כנראה מתוך אי-אמון בנוגע לגורל המשלוח“.

כמו כן העיד ק' (עמ' 324):

„רוב ההנהלה הציונית עזבה את בודפשט ברכבת ברגן-בלזן“.

רוב המנהיגים של יהדות הונגריה, חוץ ממנהיגי הניאולוגים שברובם לא הראו נטיה להשתתף, נכללו במשלוח זה, שהנאצים קראו לו „משלוח יהודים למפגן“ (פרדה-יודן). הנאצים היו מעוניינים בהרכב זה של המשלוח, הן כדי לרתק את מנהיגי היהודים לענין הצלתם העצמית ולהסיה את דעתם ממלוי תפקידם הציבורי כלפי העם, והן כדי להשתמש

ביהודים המיוחסים ככבני תערוכה בידם לשם הטלת לחץ מתמיד על ק' וגם על ארגוני היהודים בעולם לשם סחיטת תועלת חמרית ופוליטית לר״ך (ר' להלן, פרשת בכר). 200,000 יהודי בודפשט היו צפויים לגרוש לאושביץ, בשעה שמנהיגיהם נכנסו מרצון למחנות המיוחסים, במ גהנו מיחס, „יותר מאדיב“ (עדות ד״ר הרמן) מצד ה-ס״ס, ונסעו לר״ך השלישי בתקווה שק' יצליח אי-פעם להשיג מהנאצים את העברתם לארץ נייטרלית. יש לציין שהרכבת לא יצאה מבודפשט אלא ימים אחדים אחרי הויטו של הורטי (אך לפני הפסקת הגרוש בפועל).

ק' אומר בדו"ח (59):

„לא יכולנו עוד לדחות את ההחלטה על הפלגת המשלחת לארץ-ישראל. החלטה זו נעשתה קשה באופן מיוחד אחרי החלטת מועצת המדינה (הויטו). הרי היתה זו עליה בצורת גרוש. מאות ואפילו רובה של הקבוצה היו יהודים מבודפשט וגם פליטים שלא נכלאו עדיין בגיטאות, שעמדו איפוא להכנס לרכבת זאת מרצונם הטוב. האמנם עליהם לעשות זאת? ברגע בו היתה קיימת האפשרות שהגרושים יופסקו והם יוכלו להשאר בבודפשט? הילכו ברצונם הטוב בדרך שתובילם לר״ך השלישי ושהמשכה בלתי ידוע? ביחוד בין פליטי פולין היתה התנגדות חריפה כלפי תכנית המשלוח. עליה בצורת גרוש? ! לבטוח בהבטחותיה של ה-ס״ס? הפליטים מפולין, לפי נסיונותיהם, חשבו אותנו למשוגעים... הועדה החליטה פה אחד לתת למשלוח לצאת. אמנם לא היה תקדים לכך שהנאצים יתנו לקבוצת יהודים לצאת לארץ נייטרלית, אך היינו משוכנעים בעומק לבנו שהפעם יצליח הדבר. ומאחר שבני משפחותיהם של חברי הועדה השתתפו בנסיעה, ותררו רבים — גם בקרב הפליטים מפולין והנוער החלוצי — על התנגדותם והצטרפו לקבוצה. הידיעות שהשגתי בסודיות מהמשרדים הגרמניים על סכויי הקבוצה היו טובות. בכר מהמטה הכלכלי, קלגס מהגסטפו וויסליצני מקומנדו- היהודים טענו שהמשך נסיעתה של הקבוצה לאחר שהות קצרה בר״ך אושר ע״י הימלר עצמו.“

„השהות הקצרה“ של קבוצת ברגן-בלזן בר״ך נמשכה בשביל מעוט הקבוצה עד 21.8 ובשביל רובה עד 6.12. יציאת רכבת ברגן-בלזן, שבוע ימים לפני הפסקת הגרוש הטוטלי בפועל, לא בישרה לק' תקופה של הפוגה ושחרור, אלא תקופה של שעבוד מוגבר לעול ה-ס״ס, אחרי שנתן את אשתו, אמו ויתר קרוביו וכן חבריו ומנהיגי תנועתו כבני תערוכה בידי ה-ס״ס.

עמדתו של קראוס

78. משה קראוס, מנהל המשרד הא״י, התנגד מלכתחילה ל„עליה המוסרית בגרוש“ וראה בה תכסיס נאצי נגד היהודים (פסקה 23). במוקיו היו, בין היתר (עדותו, י״ד 18):

„ראשית כל הכוונה של הגרמנים היתה להראות ליהודים שהם מוכנים לעזור. נקודה שניה: לתת ליהדות התעסקות. מכיון שנודע שהגרמנים מוכנים לתת היתר יציאה ליהודים, כמעט כל יהדות בודפשט היתה לה התקוה להשתתף ביציאה זו. וע"י זה נתנו התעסקות לכל היהודים. ועוד נקודה: הגרמנים רצו להוציא את הפעילים מבודפשט, כי פחדו שהפעילים יארגנו התנגדות. הגרמנים ידעו כי ורשה שניה יכולה להיות מסוכנת בשבילם, בפרט בהונגריה שלא היה שם כיבוש מוחלט. הם היו גם מעוניינים להתחזק במנהיגים יהודים בידיהם בתור בני תערובה. חוץ מזה הם היו מעוניינים לעורר דימורליזציה בין היהודים. כל הנקודות האלה חזקו את הרושם, ואולי כבר את ההוכחה, שיש כאן מצד הגרמנים תכסיס הסחה. הם רצו להסית את הדעת של כל היהדות מתכניתם בהונגריה.

דברת על כך עם אנשים ?

דברתי על כך עם ציונים ועם היודנרט.

דברת על כך עם סילגי ?

כן.

מה הוא השיב ?

אני הצעתי שלא לנסוע, ושישארו בבודפשט, כי יהיו אפשרויות לפעולה חשובה. חוץ מזה מסרתי שיש לי ספקות ביחס לפעולה, ושמוטלת עליהם הובנה בתור פעילים להשאיר. סילגי מסר לי שיש לו גם כן הרגשה כמו שיש לי, שהוא עוסק בדבר מסוכן, אבל הוא התיאש. חוץ מזה הוא מפחד שכאשר הוא ישאר בבודפשט, יהיה עליו להמשיך בפעולתו עם ד"ר קסטנר והוא אינו רוצה בזה. בגלל זה הוא עזב את בודפשט. אחרי המלחמה נפגשתי עם סילגי בשווייץ, והוא הראה לי ספר שהוא עומד לכתוב, בשם 'על חטאי'.

קראוס היה אחד הראשונים שראה כי בהתקשרותו של ק' עם ה-ס"ס יש משום שתוף פעולה. הוא לא העלים את דעתו זאת מק' וגם לא מציונים אחרים. קראוס העיד (י"ד, 19—20):

„בהתחלת יוני, כאשר נודע לי שהוא ממשיך בטיפול בעליה, אמרתי לו: הלא אתה עכשו יכול לדעת שהגרמנים הפסידו את המלחמה, כיון שהיתה כבר הפלישה לצרפת... והצבא הסובייטי היה על הגבול ההונגרי... אז הצעתי לו שעכשו הגיע הזמן להפסיק את המו"מ עם הגרמנים, מכיון שגם הוא יכול לראות שהגרמנים הפסידו את המלחמה ואין מה להאמין לגרמנים. אז הוא... צעק עלי: אתה חושב שאפשר לקום משולחנם של הגרמנים? אני אמרתי: כן, יש אפשרות לקום, אם אתה יכול לברוח; אני יכול לתת לך מקום מקלט. אז הוא לא ענה לי על זה...”

למסקנה סופית שק' משתף פעולה עם הנאצים ומשרת אותם ביועצין הגיע קראוס רק בסוף התקופה הנדונה, כאשר ק' המשיך במו"מ עם אייכמן וחבריו, אחרי שהשמידו — על אף המו"מ הקודם — את כל יהודי ערי השדה. פרוידיגר העיד (כ"ז, 46, 61) שקראוס פחד מק', ואמנם לאור קרבתו למשטר הנאצי היה מקום לפחד ממנו. לאור החסות הנאצית החזקה לק' לא היה קראוס יכול לפעול נגדו. אך קראוס פנה כבר בשלב מוקדם לדרכים אחרות, כדי למצוא אפשרויות להצלה ללא שיתוף פעולה עם הנאצים.

פעולותיו של קראוס והפרעות מצד ק'

79. מראשית הכיבוש הנאצי יצר קראוס קשרים טובים עם הציריות הנייטרליות וסיפק להן בתדירות ידיעות מדויקות על ריכוזי יהודי, הונגריה בגיטאות ועל תהליך הגרוש הטוטלי. בסוף מאי הגיע לידו דו"ח מפורט של שני יהודים סלובקיים שנמלטו מאושביץ על טבח היהודים במחנה ההשמדה שם, בצרוף מספרים מדויקים של הקרבות שנפלו מ-1942 עד אפריל 1944, עם תאור מפורט ומוזעזע של הרעלת היהודים בתאי זגזים וכו'. קראוס צרף ל„פרוטוקול אושביץ" דו"ח על מעשי הזוועה נגד היהודים בערי השדה של הונגריה ושלח את הדו"חות האלה לכל האישים החשובים בהונגריה, ובכללם הורטי, לכל הציריות וע"י שליח דיפלומטי מיוחד לשוייץ, שם גמסר „פרוטוקול אושביץ" לפרסום לסוכנות עתונים בינלאומית, והעובדות המוזעזעות הגיעו ע"י כך לידיעת הציבור הרחב. יש רגלים להנחתם של קראוס ופרוידיגר (כ"ג, 21) שהפרסום הרחב של ידיעות אלה היה אחד הגורמים שהביאו את ממשלת ארצות הברית וממשלות אחרות להתערבותן התקיפה אצל הורטי שגרמה לויטו ולהפסקת הגרוש.

באותה התקופה הצליח קראוס לגייס את עזרתו הפעילה של הקונסול לוח, אתר מחסידי אומות העולם (עדות פרוידיגר, כ"ג, 23) מגהל המחלקה לעניני הזרים בצירות השווייצית, שייצגה גם את האינטרסים הבריטיים. הקונסול לוח השיג הכרה ב-8,000 בעלי רשיונות עליה ומשפחותיהם כ„גתינים בריטיים" בהונגריה וצייד באופן כזה במשך הזמן כ-40,000 יהודים בתעודות חסות (מוצג צ"ב). לצורך פעולה זו פתח קראוס בבנין הצירות השווייצית בבודפשט משרד גדול, בו עבדו מאות פקידים יהודים בהכנת תעודות החסות הנ"ל וכן בהכנת עליית בעלי הרשיונות לא"י. על עליה זו נחתם בתקופת ההפוגה ההסכם בין הצירות השווייצית, הממשלה ההונגרית ואף נציג משרד החוץ הגרמני. אמנם הנאצים הכשילו בסופו של דבר את ביצוע ההסכם, אך תעודות החסות הצילו את חייהם של רבבות יהודים בתקופת הרדיפות של ממשלת סלשי.

בכל הפעולות האלה וכן במאמציו של קראוס לגייס לטובת יהודי הונגריה עזרה פעילה יותר של הצלב האדום הבינלאומי באמצעות נציגו הראשי ברייך, מר שירמר, לא השתתף ק', ובכמה הזדמנויות אף הפריע לפעולותיו של קראוס באופן פעיל וניסה להכשילו (עדות קראוס, י"ד 3—28, 42, 63—70, ט"ו 1). בשים לב לשעבודו החזק של ק' ל-ס"ס בכל התקופה הממושכת מתקופת שואת ערי השדה ועד תקופת

סלשי ועד בכלל (ר' להלן) אני מקבל את הסברתו של קראוס, הנתמכת גם ע"י עדותו של פרוידגר (כ"ג, 23 ועוד). שק' הפריע לקראוס לא מתוך ניגוד אישי גרידא, אלא בעיקר כתוצאה משיתוף פעולתו עם הנאצים, שאסרו עליו לנהל מו"מ עם כל גורם וזולתם ואף חיבלו באמצעותו בפעולות הצלה בלתי תלויות של אחרים.

אין צורך להכנס בכל פרטי שיתוף פעולתו של ק' עם ה-ס"ס בבודפשט. פרטים חשובים בנוגע לתקופה לפני הפסקת הגרוש יתבררו להלן. בפרשת הצנחנים פלגי וגולדשטיין, ובנוגע לתקופת ההפוגה ותקופת סלשי — בפרשת חנה סנש ובפרשת בכר.

פרשת ברנד

80. קראוס התייחס מהרגע הראשון בבקורת גם לשליחות ברנד וראה בהצעת אייכמן אחד מתכסיסי הנאצים להטעית מנהיגי היהודים ולהסתח דעתם ממציאות ההשמדה. עוד לפני נסיעתו של ברנד שאל קראוס את השאלה הנוקבת (פסקה 46):

„אם הגרמנים מתעסקים בשאלה רצינית כזו (מו"מ על הפסקת הגרוש) ושולחים יהודי באותו זמן לבוא במגע עם יהדות העולם, או למה התחילו הגרמנים בגרוש — 3—4 ימים לפני זה?״

על נסיעתו של ברנד וסרובו של אייכמן להפסיק את הגרוש, שנמשך ללא הפוגה בקצב של 12,000 יהודים ליום, עמדנו לעיל (פסקאות 46—48). ברנד לא הצליח להיפגש בקושטא עם אחד מראשי הסוכנות היהודית ונאלץ לצורך זה לבסוע לחלב שבסוריה, ומיד בהגיעו לשם ב-7.6 נאסר ע"י הבולשת הבריטית. בחלב מסר ברנד דו"ח מפורט על שליחותו ועל השמדת יהודי הונגריה למר שרת, מנהל המחלקה המדינית של הסוכנות היהודית, דו"ח שהועבר להנהלת הסוכנות היהודית ולממשלה הבריטית. ברנד הובל ע"י הבריטים לקהיר, שם נחקר ע"י לורד מוין ואחרים והוחזק במעצר למעלה מ-4 חדשים. בסוף יוני הגיע גם מר אירא הירשמן, שליחו המיוחד של הנשיא רוזוולט המנוח, לקהיר לקבל דו"ח מפורט מפי ברנד. הצעתו של אייכמן נדחתה ע"י מעצמות הבריט, וב-20.7 שידר רדיו לונדון הודעה על דחית ההצעה.

יתכן שבעקיפין הועילה שליחות ברנד ליהודי הונגריה ע"י מסירת ידיעות מדוייקות על ההשמדה לסוכנות היהודית ולממשלות מעצמות הבריט שהתערבו אצל הורטי ב-26.6, אך עצם הצעתו של אייכמן לסחור בחיי יהודי הונגריה תמורת ציוד מלחמתי שהגרמנים „לא ישתמשו בו בחזית המערב“, נדונה לכשלון מראש. ראינו לעיל (פסקה 42-א) שהיתה זאת אחת השיטות המקיאבוליות של הנאצים להתנות הצלת יהודים בתנאים בלתי אפשריים, כדי להביא את היהודים במבוכה, לסכסך בינם לבין ממשלות מעצמות הבריט ולתלות בסופו של דבר את קולר ההשמדה באחרים. אין בכך משום שלילת העובדה שהנאצים היו מעוניינים לבוא באמצעות היהודים במגע עם מעצמות המערב (ר' להלן

פרשת בכר), אך ליהודי הונגריה המושמדים והולכים לא יכלה לצמוח שום ברכה מהצעה נאצית זאת. העובדה המכרעת היא — כפי שראה קראוס אל נכון — שההשמדה נמשכה על אף שליחותו של ברנד בממדים מדהימים ואייכמן דחה בלעג את הפצרותיהם של ק' והגב' ברנד לעכב את ההשמדה עד לשובו של ברנד משליחותו (פסקה 48). הגב' ברנד, שהאמינה בשליחות בעלה עד כדי כך שנתענתה תחת יד הבולשת ההונגרית למען שמירת „סוד הרייך“ הזה, הודעוזה כמובן ע"י חוסר שובו של בעלה (שהיא וילדיה היו ערבים לו) וכשלון שליחותו, ועל אף עדותו של ק' (פסקה 46) שהוא וחבריו ראו בהצעת אייכמן מלכתחילה הצעה „פרברסית“ והעריכו את הסיכויים כ„קלושים ביותר, אם לא בלתי אפשריים“, מלמדת עדותם של פרוידיגר ואחרים שאכזבתו של ק' מחוסר שובו וחוסר תשובה חיובית כללית של ברנד היתה גדולה. אכזבה זאת לא היתה אלא תוצאה מהאשליה שנוצרה ע"י הנאצים מלכתחילה, והיא מוכיחה את צדקת השקפתו של קראוס שגם שליחות ברנד שימשה בידי אייכמן כדי לעורר תקוות שוא אצל מנהיגי היהודים בהונגריה ולהחליש את כח התנגדותם להשמדה המבוצעת במלוא הקצב. אין לראות כל הבדל בין חוסר שובו של ברנד וחוסר תשובתו החיובית, ואין כל יסוד לדעתם של ק' וברנד שהיה אולי אפשרי „להרויח זמן“ ע"י כך שברנד ישוב עם תשובה חיובית מדומה. אייכמן אמר לא פעם לק' שהוא יותר ערום „מהאידונים האמריקאים“, ושאין לרייך „די מזון כדי להלעיט מאות אלפים של יהודי הונגריה“ באושביץ (פסקה 71, דו"ח ק', עמ' 48). כבר הזכרנו (פסקה 53) שלא היה כל יסוד להאמין ש-14 משלוחי הגרוש הראשונים, היינו 168,000 יהודים, „יושמו על הקרח“ באושביץ עד לתשובת ברנד כהבטחת אייכמן.

הסניגור המלומד טען במהלך שמיעת עדי התביעה שבאי כוח הסוכנות היהודית אשמים במאסרו של ברנד על ידי הבריטים, ולשאלת בית המשפט בדבר השייכות („רלבנטיות“) של טענה זו לענין הגדון במשפט זה הסביר מר תמיר שבדעתו להוכיח כי חוסר שובו של ברנד ואכזבתו של ק' מהסוכנות היהודית בפרשה זו היו גורמים שדחפו אותו לשיתוף פעולה עם הנאצים. היועץ המשפטי המלומד ובא-כחו לא עוררו כל התנגדות לבירור מסיבות מאסרו של ברנד בחלב, אלא מתוך שיקולים משלהם גענו ל„הזמנה לקרב“ בשאלה זאת וקראו את העדים ברנד ואבריאל לשם בירור הפרשה הנ"ל. בהחלטת ביניים של בית-המשפט (עמ' 691) הובעה פעמיים הסתייגות מפורשת ביחס לשייכות הפרשה הנ"ל, ועם זאת נאמר כי, מאחר ש„אף אחד משני הצדדים לא טען שהדברים אינם רלבנטיים“, אין בית המשפט מוצא לנכון להחליט על דעת עצמו בשאלת השייכות הנ"ל. רק בסיכום המשפט טען היועץ המשפטי המלומד, כהקדמה לסיכומו בעצם פרשת מאסרו של ברנד, כי אין לפרשה שייכות למשפט זה, ואילו הסניגור המלומד נאלץ לתודות בסוף סיכומו הודאה במקצת שלא הוכיח את העובדות המקשרות את הפרשה הנ"ל עם שיתוף פעולתו של ק'.

אחרי שמיעת כל ההוכחות התברר סופית כי למסבות מאסרו של ברנד בחלב לא היה כל קשר עם שיתוף פעולתו של ק' עם הנאצים. שיתוף פעולה זה התחיל עוד לפני נסיעת ברנד לקושטא וכבר עמד במלוא תקפו בעת גרוש יהודי קלוז, שהסתיים באותם

הימים בערך בהם היה ברנד צריך לשוב לפי תכניתו. לא אכזבתו של ק' משליחות ברנד או מהסוכנות היהודית, אלא הסיבות המבוארות בחלק הראשון של פסק דין זה הן הגורמים הממשיים שהביאו את ק' לשיתוף פעולתו עם הנאצים. יתר על כן, אין כל הוכחה למועד בו גודע לק' שברנד נאסר, ואין כל הוכחה לכך שלק' גודעו אי פעם לפני סוף המלחמה המסיבות המדויקות שהביאו למאסרו על כן אין לשאלה בדבר מסיבות מאסרו של ברנד, שהועמדה במחלוקת ע"י הסניגוריה והקטגוריה אגב אורחא במהלך המשפט, כל שייכות לענין הנדון, ומחובת בית המשפט להמנע איפוא מקביעת ממצאים במחלוקת זו.

פרשת הצנחנים

הבעיה

81. פרשת הצנחנים יואל פלגי (לפנים נוסבכר) חנה סנש ז"ל ופרץ גולדשטיין ז"ל הועלתה במשפט זה ע"י התביעה הכללית בעדותו הראשית של ק', אעפ"י שאין לה זכר במאמר הנדון של הנאשם. התביעה הכללית בקשה להוכיח ע"י עדותו של ק' שלא זו בלבד שהוא לא היה, "משתף פעולה" עם האויב הנאצי, כטענת הנאשם, אלא להיפך — שהיה נאמן על המוסדות הלאומיים של עם ישראל עד כדי כך שהישוב העברי בארץ-ישראל לא היסס לשלוח אליו את טובי בניו בשליחות סודית ונועות ביותר מאחורי קוי האויב, כדי לארגן התגוננות יהודית בפני הרוצחים הנאציים, וש אחרי שקרה אסון ושלושת הצנחנים נפלו בידי האויב, עשה ק' מאמצים בלתי פוסקים לשחרורם וכמעט והצליח בכך. וזוהי עדותו הראשית של ק' בנוגע לחלקו בפרשת הצנחנים במלואה (עמ' 69—72):

„חנה סנש, פרץ גולדשטיין ויואל נוסבכר (פלגי) היו שלושה צנחנים שהגיעו להונגריה באמצע יוני 1944, ואלי הגיעו שנים מהם, גולדשטיין ופלגי, בערך ב-20.6. את חנה לא ראיתי ולא ידעתי על בואה. הם נשלחו אלי ע"י מוסדות הישוב עקב התכתבות ביני לבין הועד בקושטא בהתחלת 1944. במכתב סודי אלי ואל משה שוייגר, הממונה על עניני ההגנה בועדה, הם בררו את סכויי פעולתם של צנחנים אלה בשטח העזרה וההצלה וההגנה העצמית של יהודי הונגריה. משה שוייגר נעצר ע"י הגיסטפו ימים ספורים אחרי פלישת הגרמנים... שני הצנחנים הנ"ל באו אלי ב-20.6. שעה אחרי שהם עזבו היה חפוש בפנסיון שגרתי ע"י 5 סוכנים של הגיסטפו ושל הריגול הנגדי ההונגרי. בימים הקרובים אח"כ הצליחו לתפוס את נוסבכר, עצרו אותנו, את חברי הועדה — את פרץ גולדשטיין טרם תפסו — עצרו אותי, את אופנבך, הנזי ברנד, מהנדס ביס. איימו עלינו שהם יירו בפלגי, אם לא יימצא גולדשטיין תוך 24 שעות. בקשנו רשות להתקשר עם פרץ, הוא היה מוסתר באיזה מקום, ספרנו לו על המצב ואמרנו לו שעלינו להחליט. אם הוא רוצה לברוח — אנחנו מוכנים לשאת בתוצאות. הוא החליט למסור את עצמו. התערבתי פעמים לאין ספור גם